

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА
ГЕОЕКОЛОГІЇ**

На правах рукопису
УДК: 911.5

**Чинники та стан міжнародного природоохоронного
співробітництва між країнами-учасниками
Карпатської конвенції та шляхи його удосконалення**

Галузь знань **10 - Природничі науки**
Спеціальність **106 - Географія**
Освітня програма - **Транскордонне природоохоронне
співробітництво**

Магістерська робота
Студентки 2-го курсу
ОР Магістр
Хоніч Аліни Євгеніївни

Науковий керівник:
Професор кафедри фізичної географії
та геоекології,
д.геогр.н., професор
Самойленко Віктор Миколайович

КИЇВ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОГО ПРИРОДООХОРОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	
1.1 Визначення та сутність міжнародного природоохоронного співробітництва.....	6
1.2 Основні принципи Карпатської конвенції.....	8
1.3 Роль міжнародних угод у забезпеченні охорони довкілля.....	11
РОЗДІЛ 2. ОГЛЯД НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ КРАЇН-УЧАСНИКІВ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ	
2.1. Країни-учасники Карпатської конвенції.....	13
2.2. Національні стратегії охорони довкілля в Україні.....	13
2.3. Національні стратегії охорони довкілля в Польщі.....	17
2.4. Національні стратегії охорони довкілля в Словаччині.....	20
2.5. Національні стратегії охорони довкілля в Румунії.....	22
2.6. Національні стратегії охорони довкілля в Угорщині.....	25
2.7. Національні стратегії охорони довкілля в Сербії.....	27
2.8. Національні стратегії охорони довкілля в Чехії.....	28
РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ КРАЇН-УЧАСНИКІВ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ	
3.1. Загальні тенденції та відмінності в національних стратегіях.....	30
3.2. Аналіз механізмів реалізації національних стратегій у контексті Карпатської конвенції.....	32
3.3. Вплив соціально-економічних чинників на охорону довкілля.....	36

РОЗДІЛ 4. СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ КРАЇНАМИ-УЧАСНИКАМИ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

4.1. Механізми співпраці в рамках Карпатської конвенції.....	39
4.2. Спільні проєкти та ініціативи країн-учасників.....	41
4.3. Виклики та бар'єри у співробітництві.....	47
4.4. Шляхи удосконалення подальшого співробітництва між країнами...	48
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Міжнародне природоохоронне співробітництво є важливою складовою глобальної та регіональної екологічної політики, що передбачає об'єднання зусиль різних країн для збереження довкілля. У Карпатському регіоні, який охоплює частини семи європейських держав, особливої актуальності набуває реалізація положень Карпатської конвенції - рамкової міжнародної угоди, спрямованої на забезпечення сталого розвитку та охорону природної спадщини регіону.

Карпати - це унікальний гірський ландшафт із багатим біорізноманіттям, простір значного соціального, економічного та туристичного потенціалу. Водночас екосистеми Карпат піддаються загрозам, спричиненим інтенсивним господарським використанням, змінами клімату, урбанізацією та нераціональним природокористуванням. Саме тому співпраця між державами в межах Карпатської конвенції має на меті не лише збереження природи, а й створення умов для сталого розвитку.

З огляду на інтеграційні процеси, що охоплюють країни Центрально-Східної Європи, дослідження міжнародних природоохоронних ініціатив, особливо таких, як Карпатська конвенція, є надзвичайно актуальним. Це дозволяє виявити ефективність міжнародних підходів до охорони довкілля та визначити шляхи вдосконалення співпраці в межах регіону.

Метою даної магістерської роботи є аналіз механізмів міжнародного природоохоронного співробітництва країн-учасниць Карпатської конвенції.

Завданнями даної магістерської роботи, відповідно до поставленої мети, є:

- охарактеризувати теоретичні засади міжнародного природоохоронного співробітництва;

- проаналізувати основні принципи та положення Карпатської конвенції;
- дослідити національні стратегії охорони довкілля країн-учасниць Карпатської конвенції;
- порівняти реалізацію екологічної політики у вказаних державах;
- виявити виклики та перспективи міжнародної природоохоронної співпраці в Карпатському регіоні.

Об'єктом дослідження є міжнародне природоохоронне співробітництво в межах Карпатського регіону.

Предметом - особливості реалізації природоохоронної політики країн-учасниць Карпатської конвенції.

Методи дослідження. Магістерська робота написана на основі літературних, статистичних матеріалів та інтернет-джерел. У роботі були використані такі методи досліджень, як порівняльно-географічний, статистичний, літературний, картографічний та інші.

Структурно робота містить 60 сторінок тексту. Список джерел налічує 51 найменування літератури. Робота складається з 4 розділів, вступу та висновків. В першому розділі розглянуто теоретичні основи міжнародного природоохоронного співробітництва. В другому - охарактеризовано національні стратегії охорони довкілля країн-учасниць Карпатської конвенції. В третьому - здійснено порівняльний аналіз цих стратегій. В четвертому - проаналізовано сучасний стан співробітництва та окреслено шляхи його удосконалення.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОГО ПРИРОДООХОРОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1 Визначення та сутність міжнародного природоохоронного співробітництва

Сутність міжнародного екологічного співробітництва полягає в об'єднанні зусиль країн світу для забезпечення раціонального використання природних ресурсів, збереження унікальних природних об'єктів, обмеження забруднення та створення умов, необхідних для захисту і розмноження видів рослин і тварин, що перебувають під загрозою зникнення.

Міжнародне екологічне співробітництво здійснюється на трьох рівнях:

Глобальний - спільна розробка та реалізація міжнародних правових, політичних та зовнішньоекономічних заходів з урахуванням екологічних обмежень соціально-економічного розвитку, світових запасів природних ресурсів та їх регіонального і міжнаціонального розподілу;

Регіональний - координація інтересів країн певного регіону щодо раціонального використання та захисту природних ресурсів регіонального значення;

Прикордонне - створення та реалізація спільних природоохоронних угод і проєктів між державами – сусідами, спрямованих на встановлення квот на викиди забруднюючих речовин, спільне освоєння природних ресурсів та охорону певних видів флори і фауни, ареали яких знаходяться на території кількох країн [4].

Міжнародне співробітництво між державами та іншими міжнародно-правовими суб'єктами у сфері охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів може здійснюватися у двох основних формах:

- *договірні форми співробітництва*, що виражаються в укладанні міжнародних конвенцій, спрямованих на вирішення екологічних проблем;
- *організаційна співпраця*, яка проявляється у створенні та функціонуванні міжнародних міжурядових природоохоронних організацій та організації міжнародних конференцій з екологічних питань.

Основою міжнародного співробітництва у сфері раціонального використання природних ресурсів та охорони довкілля є міжнародно-правове регулювання, яке базується на загально визнаних принципах міжнародного права та вже сформованих і документально закріплених принципах міжнародного екологічного права.

Міжнародно-правова охорона довкілля ґрунтується на таких принципах:

- 1) охорона довкілля в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь;
- 2) недопустимість радіоактивного забруднення;
- 3) забезпечення екологічної безпеки;
- 4) контроль за дотриманням міжнародних угод про охорону довкілля;
- 5) недопустимість транскордонної шкоди;
- 6) захист екосистем Світового океану;
- 7) заборона військового або іншого ворожого використання засобів, що впливають на довкілля в концентрованому вигляді;
- 8) екологічно безпечне та розумне використання природних ресурсів;
- 9) міжнародно-правова відповідальність держав за погіршення стану довкілля [5].

Виходячи з цих принципів, національна та зовнішня екологічна політика держав повинна сприяти забезпеченню національного та міжнародного екологічного правопорядку.

1.2 Основні принципи Карпатської конвенції

Карпатська конвенція – це Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат, підписана у 2003 році, (рис.1.1).

Зазначений документ охоплює всі сфери людської діяльності в гірських регіонах, які потребують регулювання. Він містить окремі статті, в яких описується загальна політика та загальні пріоритети щодо вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем. З кожного пріоритетного напрямку розробляються спеціальні протоколи, у яких відображаються окремі проблеми та перспективи щодо їх вирішення у майбутньому [6].

Рис.1.1.Логотип Карпатської конвенції [15]

Основним завданням Карпатської конвенції є проведення сторонами всебічної політики та співпраці для охорони та сталого розвитку Карпат для поліпшення якості життя, зміцнення місцевих економік і громад, збереження природних цінностей та культурної спадщини. Одним із засобів для досягнення цієї мети є транскордонна співпраця.

Основні цілі Карпатської конвенції:

- Сталий розвиток – забезпечення балансу між економічним зростанням, екологічною стабільністю та соціальною злагодою в Карпатах;
- Збереження природних ресурсів і біорізноманіття – охорона унікальних природних екосистем і видів, що перебувають під загрозою зникнення;

- Захист культурної спадщини – збереження культурної ідентичності, традицій, народних ремесел Карпатського регіону;
- Транскордонна співпраця – активна участь усіх держав-учасниць у спільних екологічних програмах, таких як міжнародні біосферні заповідники.

Інтеграція інтересів громадян – залучення місцевих громад, громадських організацій, органів влади та наукових установ до реалізації положень конвенції [20].

Для забезпечення виконання Карпатської конвенції Сторони розробили та затвердили Протоколи:

- *Протокол про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття:*

Мета Протоколу збереження та стале використання - покращити збереження, відновлення та стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат, що приносить користь сучасності та майбутньому поколінню.

Для досягнення вищезазначених цілей Сторони погоджують і координують дії своїх зусиль і співпрацюють щодо збереження, підтримки та сталого використання природних і напівприродних середовищ існування; відновлення деградованих середовищ існування; збереження та сталого використання видів флори і фауни, характерних для Карпат, зокрема на збереження зникаючих або ендемічних видів і великих м'ясоїдних тварин [40].

- *Протокол про стале управління лісами*

Мета Протоколу про стале управління лісами є сприяння сталому управлінню та захисту Карпат, ліси, які приносять користь нинішнім і майбутнім поколінням.

- *Протокол про сталий транспорт*

Мета Протоколу про сталий транспорт є посилення та сприяння співпраці Сторін для розвитку сталого вантажного та пасажирського транспорту та пов'язаних з ними інфраструктури в Карпатах на благо сьогодення та майбутнього поколінь з метою зробити внесок у сталий розвиток регіону, уникаючи, мінімізуючи та, де необхідно, пом'якшуючи компенсацію негативного екологічного та соціально-економічного впливу на розвиток транспорту та пов'язаної з ним інфраструктури.

- *Протокол про сталий туризм*

Мета Протоколу має на меті посилити та сприяти співпраці Сторін для розвитку сталого туризму в Карпати на благо нинішніх і майбутніх поколінь, з метою максимізувати позитивні переваги туризму для біорізноманіття, екосистем та економіки соціального розвитку та біорізноманіття для туризму, одночасно пом'якшуючи негативні екологічні та соціально-економічні наслідки туризму.

- *Протокол про сталий розвиток сільського господарства та сільської місцевості*

Мета Протоколу про Сталий розвиток сільського господарства та сільських районів полягає в підтримці управління землею, яка традиційно обробляється в екологічно чистий спосіб, принесення користі нинішнім і майбутнім поколінням.

Для досягнення вищезазначеної мети Сторони погоджують і координують свої зусилля щодо інтегрованого управління земельними ресурсами, посилення інтеграції довкілля, занепокоєння в аграрну політику, покращуючи якість життя, зміцнюючи місцеві економіки та громад, а також збереження природних цінностей і культурної спадщини [40].

1.3 Роль міжнародних угод у забезпеченні охорони довкілля

Міжнародні угоди відіграють вирішальну роль у збереженні довкілля, встановлюючи загальні принципи та механізми для зменшення негативного впливу людської діяльності. Як учасник багатьох екологічних домовленостей, Україна бере на себе зобов'язання дотримуватися міжнародних стандартів і впроваджувати політику сталого розвитку.

Основні напрями впливу міжнародних угод на охорону довкілля:

- 1. Ратифікація та імплементація міжнародних зобов'язань.**
Україна приєдналася до ключових міжнародних угод, зокрема Паризької угоди про зміну клімату та Конвенції про біорізноманіття. Це передбачає вжиття заходів зі скорочення викидів парникових газів, захисту екосистем і раціонального використання природних ресурсів.
- 2. Вплив на внутрішнє законодавство та екологічну політику.**
Міжнародні угоди сприяють удосконаленню законодавчої бази та формуванню національної екологічної політики. Наприклад, після ратифікації Паризької угоди Україна розробила стратегії щодо зменшення вуглецевого сліду та розвитку альтернативної енергетики [7].
- 3. Співпраця на міжнародному рівні та впровадження інновацій.**
Залучення до глобальних екологічних ініціатив дозволяє Україні

отримувати доступ до сучасних технологій у сфері очищення повітря та води, утилізації відходів, розвитку відновлюваної енергетики та екологічного моніторингу.

4. Фінансова підтримка та технічне сприяння.

Деякі міжнародні угоди передбачають надання фінансування для екологічних програм. Завдяки міжнародним фондам Україна може залучати кошти на розвиток екологічної інфраструктури, адаптаційні заходи щодо змін клімату та збереження біорізноманіття.

5. Обмін знаннями та передовими практиками.

Участь у міжнародних угодах відкриває можливість для співпраці з країнами, які вже впровадили ефективні екологічні стратегії. Запозичення їхнього досвіду допомагає покращити українську систему природоохоронних заходів [7].

Міжнародні угоди є важливим інструментом екологічного регулювання, оскільки вони визначають загальні принципи та глобальні екологічні орієнтири. Для України їх виконання не лише забезпечує відповідність міжнародним стандартам, а й сприяє покращенню екологічної ситуації, залученню додаткових ресурсів та інтеграції інновацій. Реалізація міжнародних природоохоронних зобов'язань сприяє сталому розвитку країни та підвищенню якості життя її населення.

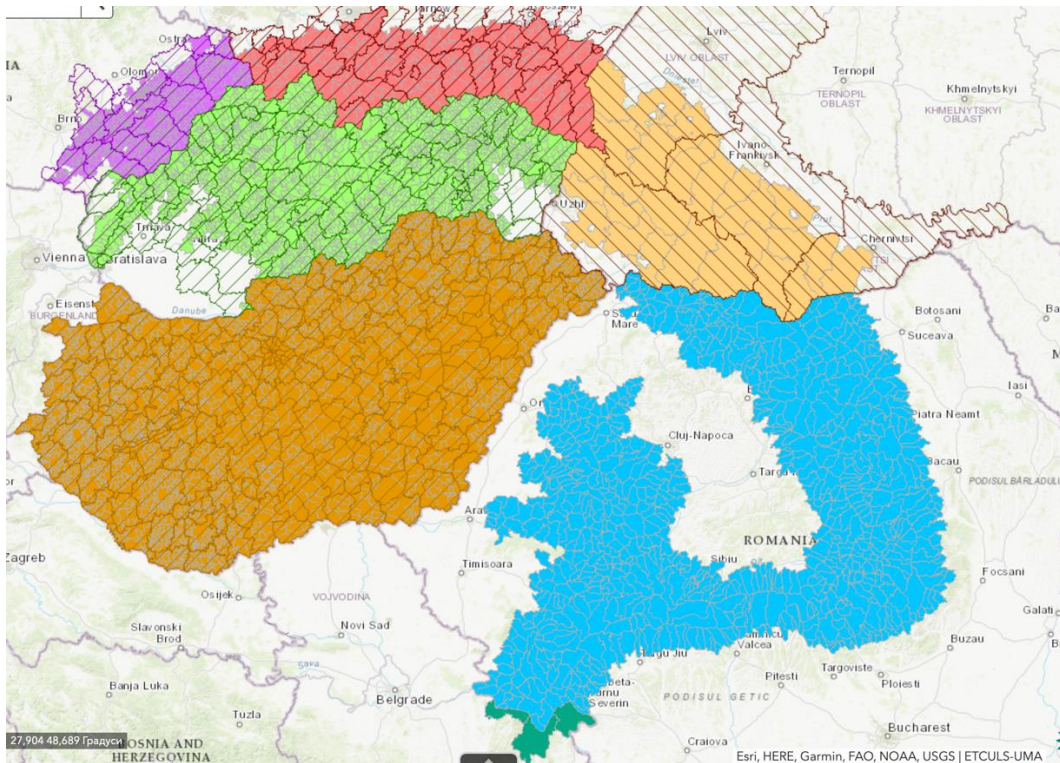
Таким чином, Міжнародне природоохоронне співробітництво є важливим інструментом для збереження довкілля, що базується на принципах сталого розвитку, спільної відповідальності та взаємної вигоди. Карпатська конвенція визначає основоположні засади такого співробітництва в Карпатському регіоні, акцентуючи увагу на інтегрованому підході до охорони природи. Міжнародні угоди відіграють ключову роль у формуванні зобов'язань держав щодо захисту екосистем і сприяють впровадженню уніфікованих стандартів екологічної політики.

РОЗДІЛ 2. ОГЛЯД НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ КРАЇН-УЧАСНИКІВ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

2.1. Країни-учасники Карпатської конвенції

Карпатська конвенція підписана у 2003 році сьома державами, а саме: Чехією, Словаччиною, Польщею, Угорщиною, Україною, Румунією та Сербією, (рис.2.1).

Ці країни зобов'язалися співпрацювати у сфері охорони довкілля, сталого розвитку та збереження природної та культурної спадщини Карпатського регіону.

Рис.2.1.Карпатські адміністративні одиниці, в рамках яких кожна Сторона реалізує Карпатську конвенцію та протоколи до неї [14]

2.2. Національні стратегії охорони довкілля в Україні

Національні стратегії охорони довкілля в Україні базуються на державній екологічній політиці, яка спрямована на досягнення сталого розвитку та збереження природних ресурсів. Вона передбачає

використання різних інструментів, спрямованих на ефективне регулювання природокористування, зменшення впливу людської діяльності на довкілля та підвищення екологічної свідомості населення.

Основними стратегічними цілями та завданнями України є:

Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва

Основними завданнями є:

- Інтеграція екологічної освіти та просвітницьких ініціатив для формування екологічних цінностей та підвищення екологічної свідомості громадян;
- Аналіз рівня обізнаності суспільства щодо переваг та механізмів сталого споживання й виробництва, а також стану біорізноманіття та заходів з його охорони;
- Реалізація результатів сучасних екологічних досліджень та забезпечення ефективної співпраці між науковцями та державними установами;
- Використання наукових рекомендацій у процесі прийняття управлінських рішень та розробці нормативно-правових документів;
- Посилення міжсекторного партнерства для залучення всіх зацікавлених сторін до природоохоронної політики;
- Активне залучення громадськості до процесу прийняття екологічних рішень [22].

Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України

Основними завданнями є:

- Розробка та реалізація стратегії державної екологічної політики у сфері сталого лісоуправління;

- Запровадження методів екологічно відповідального споживання та виробництва;
- Удосконалення кадастрових та статистичних систем для контролю використання природних ресурсів;
- Формування економічно та екологічно обґрунтованої системи платежів за використання природних ресурсів;
- Зменшення втрат біорізноманіття та покращення екологічної мережі;
- Охорона та відновлення рідкісних і зникаючих видів флори та фауни;
- Запобігання незаконному обігу диких тварин та заборона їх використання в цирках;
- Розширення природно-заповідного фонду та створення нових охоронюваних територій;
- Мінімізація негативного впливу урбанізації на довкілля, збереження зелених зон у містах;
- Відновлення та раціональне використання природних ресурсів, включаючи водні та земельні;
- Прозоре регулювання надрокористування відповідно до міжнародних стандартів;
- Впровадження екологічного управління на підприємствах та сертифікація продукції;
- Стимулювання розвитку інфраструктури управління відходами та електронного урядування у сфері екології;
- Сприяння оновленню промислових і транспортних об'єктів для зменшення екологічного навантаження.

Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України

Основними завданнями є:

- Розробка стратегій покращення якості повітря, води та управління відходами;
- Припинення скидання неочищених стоків у водні об'єкти;
- Захист озонового шару та адаптація до змін клімату;
- Обмеження використання пластику та зменшення промислового забруднення;
- Контроль за біологічним забрудненням і небезпечними хімічними речовинами;
- Інтеграція екологічних аспектів у державні та регіональні програми розвитку;
- Стимулювання ресурсоефективного виробництва та екологічних інновацій;
- Запровадження низьковуглецевого розвитку економіки;
- Врахування значення біорізноманіття у стратегічному плануванні;
- Розвиток добровільної екологічної сертифікації та маркування продукції.

Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення

Основними завданнями є:

- Зниження рівня забруднення повітря, води та ґрунтів;
- Контроль промислового вилову водних ресурсів та охорона морських екосистем;
- Запобігання розповсюдженню інвазійних видів;
- Використання безпечних пестицидів та агрохімікатів;
- Зменшення поширення радіонуклідів за межами зони відчуження;
- Стимулювання повторного використання відходів [22].

Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління

Основними завданнями є:

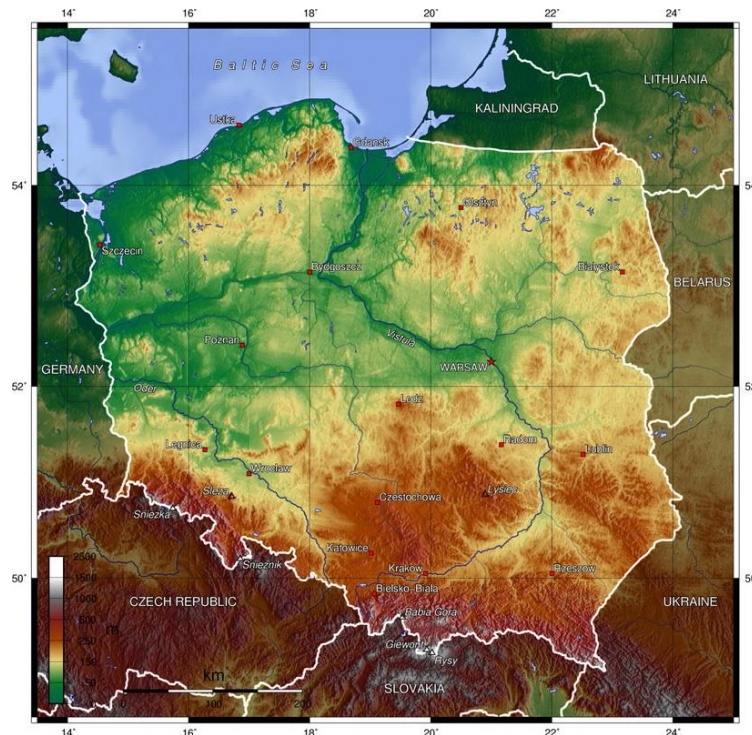
- Запровадження принципів належного екологічного врядування;
- Розвиток механізмів моніторингу та оцінки ефективності екологічної політики;
- Впровадження екологічного обліку;
- Удосконалення природоохоронного законодавства відповідно до стандартів ЄС;
- Посилення відповідальності за завдання шкоди довкіллю;
- Інформаційна підтримка екологічного управління та посилення кіберзахисту екологічних даних;
- Розширення моніторингу стану довкілля та державного контролю;
- Чіткий розподіл функцій управління природними ресурсами на різних рівнях влади;
- Забезпечення цільового фінансування екологічних заходів та залучення інвестицій;
- Підготовка кваліфікованих кадрів у сфері охорони довкілля та природокористування.

2.3. Національні стратегії охорони довкілля в Польщі

Польща є стратегічним партнером України у формуванні транскордонної й регіональної екологічної політики та певним чином впливає на її реалізацію в спільних природоохоронних проєктах. Крім того, для Польщі, незважаючи на невелику площу, характерне багатство геологічної будови, форм рельєфу, флори й фауни.

Правова охорона довкілля Польщі (рис.3.2.1) через систему відповідних правових норм спрямовується на забезпечення раціонального управління довкіллям, раціонального використання природних ресурсів

відповідно до принципів сталого розвитку, на боротьбу із забрудненням, на відновлення природних елементів, належних державі [8].

Рис.2.3.1 Топографічна карта Польщі [29]

Аналіз положень сучасного екологічного законодавства Республіки Польща дозволяє виокремити чотири основні категорії правовідносин, що регулюються на нормативному рівні.

Перша категорія охоплює суспільні відносини, які стосуються загального використання й захисту довкілля. До цієї групи належать норми, що стосуються, зокрема, охорони озонового шару, формування екологічної культури населення та розвитку екологічної освіти.

Друга група включає правовідносини, які виникають у зв'язку з впливом людської діяльності на стан довкілля в різних секторах: промисловості, аграрному секторі, енергетиці, транспорті тощо. Така діяльність здатна чинити негативний вплив на кілька або всі компоненти природного середовища.

Третя група охоплює правовідносини, пов'язані з охороною та використанням окремих елементів природних ресурсів. Наприклад, Закон «Про охорону природи» від 16 квітня 2004 року [35] визначає заходи щодо захисту флори і фауни та інших компонентів біорізноманіття.

Четверта група стосується комплексних, зокрема територіальних, екологічних правовідносин. Це відносини, що регулюють охорону природоохоронних об'єктів і територій - заповідників, національних парків, заказників, рекреаційних та санітарних зон, а також зон екологічної катастрофи, де запроваджуються спеціальні режими їх використання й відтворення.

Як член Європейського Союзу, Польща імплементувала у своє законодавство принципи сталого розвитку довкілля. Зокрема, у країні активно реалізується пріоритет екологічної політики ЄС запобігання забрудненню через впровадження принципів екологічної обачності, профілактики та впровадження технологій, що відповідають концепції найкращих доступних технологій. Це означає використання найефективніших із науково й технічно обґрунтованих методів виробництва, що мінімізують шкоду для довкілля.

Реалізація екологічної політики Польщі в контексті сталого розвитку спрямована на охорону довкілля, покращення його стану, ефективне управління природними ресурсами, а також отримання соціально-економічних переваг - зокрема, стимулювання сталого сільського господарства та розвитку туризму [8].

У сучасних умовах основною метою екологічної політики Польщі виступає досягнення довгострокового зростання добробуту населення без шкоди для довкілля, з урахуванням потреб майбутніх поколінь.

Таким чином, система правової охорони довкілля в Польщі ґрунтується на широкій сукупності нормативних актів, які забезпечують

комплексне врегулювання екологічних правовідносин, сприяють підвищенню екологічної безпеки та покращенню стану довкілля загалом.

Основною метою екологічної політики Польщі як члена ЄС є забезпечення довгострокової перспективи зростання та тривалого поліпшення якості життя, яке не зводить до погіршення стану довкілля та дає змогу використовувати його ресурси й цінності в умовах сьогодення та для майбутніх поколінь.

2.4. Національні стратегії охорони довкілля в Словаччині

1. Загальні принципи екологічної політики

- В Словаччині екологічна політика є частиною загальної стратегії сталого розвитку;
- Основними інституціями, що реалізують екологічну політику, є: Міністерство довкілля Словацької Республіки, Міністерство інвестицій, регіонального розвитку і інформатизації, Регіональні управління, Місцеві органи влади, які реалізують екологічні ініціативи на локальному рівні;
- Сталий розвиток охоплює такі сфери: захист довкілля, соціальну інклюзію, розвиток креативного капіталу, формування міських і сільських спільнот [10].

2. “Зеленіша Словаччина” – Екологічна стратегія до 2030 року

У 2021 році Словаччина затвердила десятилітню екологічну стратегію “Зеленіша Словаччина – Стратегія екологічної політики”. Цю стратегію розробив Інститут екологічної політики за участю 160 експертів з різних галузей.

Основні напрями стратегії:

1. Захист води та біорізноманіття.

Включає охорону водних ресурсів, збереження екосистем та захист рідкісних видів флори та фауни.

2. Зміна клімату та захист повітря.

Орієнтована на скорочення викидів парникових газів та адаптацію до змін клімату.

3. Розвиток зеленої економіки.

Включає підтримку екологічного бізнесу, впровадження “зелених” державних закупівель, збереження лісів та розвиток відновлюваної енергетики.

Конкретні цілі:

- До 2030 року 75% площі національних парків мають стати територією без втручання людини;
- Обсяг “зелених” державних закупівель має зрости до 70%;
- Екологічна освіта стане частиною формальної освіти.

3. Зелена інфраструктура та екологічні мережі

Словаччина розвиває зелену інфраструктуру в межах концепцій:

- Екологічна мережа національного рівня;
- Екологічна мережа на міжрегіональному, регіональному та локальному рівнях [10].

Функції зелених мереж:

- Збереження біорізноманіття;
- Підтримка екологічної стабільності;
- Рациональне використання природних ресурсів.

Серед основних проблем розвитку екологічної інфраструктури:

- Брак фінансування;
- Повільна адаптація законодавства;
- Неврегульованість прав власності на земельні ділянки.

Озеленення міст:

- Озеленення громадських просторів;
- Використання “зелених дахів”;
- Розширення парків та міських екосистем.

Словацькі міста беруть участь у конкурсі ENVIROMESTO, який відзначає досягнення у сфері зеленої інфраструктури.

4. Перехід на відновлювану енергетику

Словаччина має низьку частку сонячної та вітрової енергії – менше 5%.

Основні джерела енергії:

- Атомна енергетика – головне джерело (близько 50%);
- Вископні види палива – 19%;
- Гідроенергетика – друга за важливістю;
- Сонце і вітер – менш ніж 5%.

2.5. Національні стратегії охорони довкілля в Румунії

Охорона довкілля є одним із пріоритетних напрямків розвитку Румунії, особливо в контексті інтеграції країни до Європейського Союзу. Політика у цій сфері спрямована на зменшення впливу людської діяльності на природні екосистеми, впровадження стійкого управління ресурсами та розвиток “зеленої” економіки. Румунія активно бере участь у реалізації міжнародних природоохоронних ініціатив, зокрема Європейського зеленого курсу та Цілей сталого розвитку ООН [48].

1. Основні напрями екологічної політики

Уряд Румунії визначив кілька ключових напрямів природоохоронної діяльності, зокрема:

- *Охорона водних ресурсів:* як найбільша країна басейну Дунаю, Румунія відіграє важливу роль у підтримці екологічного стану річки та збереженні Чорного моря;
- *Перехід до відновлюваної енергетики:* зниження залежності від біомаси та викопного палива шляхом впровадження енергоефективних технологій [48];
- *Охорона природних територій:* збереження національних парків, управління лісовими екосистемами та розвиток заповідних зон (рис.2.5.1);
- *Зменшення забруднення повітря:* скорочення викидів шкідливих речовин, покращення моніторингу якості повітря [47].

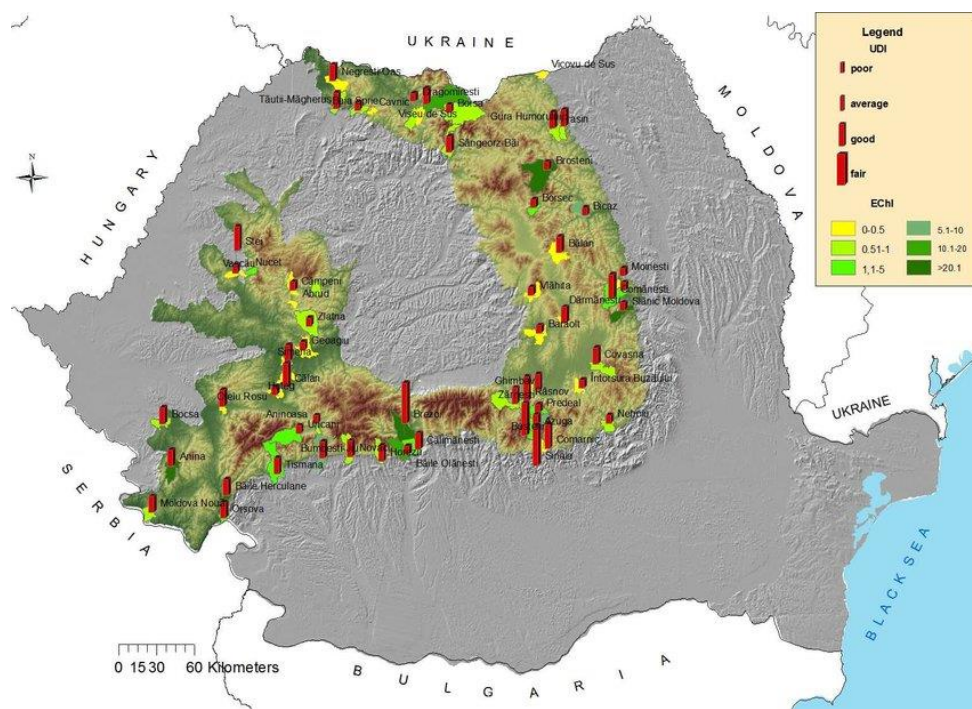

Рис.2.5.1 Румунські Карпатські містечка [31]

2. Стратегія сталого розвитку

Румунія розробила Національну стратегію сталого розвитку “Горизонт 2013-2020-2030”, яка передбачає перехід до економічного зростання, що враховує екологічні обмеження та соціальні фактори. Основні положення стратегії:

- Розширення природоохоронних зон та впровадження програм моніторингу біорізноманіття;
- Інтеграція екологічних вимог до галузевих політик (сільське господарство, транспорт, енергетика);
- Використання “зелених” технологій у промисловості та житловому секторі [48].

3. Управління відходами та циркулярна економіка

Румунія впровадила низку програм з мінімізації утворення відходів та розвитку циркулярної економіки. Основні заходи:

- *Скорочення харчових відходів*: зменшення утворення харчових відходів на 50% до 2025 року;
- *Розширення програм вторинної переробки*: створення інфраструктури для повторного використання електроніки, текстилю та пластику;
- *Зменшення промислових відходів*: стимулювання бізнесу до використання екологічних технологій та зменшення шкідливих викидів [47].

Румунія дотримується міжнародних екологічних стандартів та поступово покращує стан довкілля шляхом впровадження національних стратегій та програм. Основні зусилля спрямовані на зменшення викидів, охорону природних ресурсів та розвиток циркулярної економіки.

Успішність цих заходів залежить від подальшої інтеграції екологічної політики з економічним розвитком та залучення громадськості до природоохоронної діяльності.

2.6. Національні стратегії охорони довкілля в Угорщині

Екологічна політика Угорщини є важливою складовою її державного управління, особливо у контексті дотримання європейських екологічних стандартів. Основна увага приділяється збереженню природних ресурсів, боротьбі зі зміною клімату, захисту біорізноманіття та розвитку циркулярної економіки. Для досягнення цих цілей країна розробила низку стратегічних документів, таких як Національна екологічна програма, Національна стратегія сталого розвитку та Національний план управління відходами.

Угорщина визначила кілька ключових напрямків у сфері охорони довкілля, які охоплюють:

1. Збереження водних ресурсів – оскільки майже весь обсяг поверхневих вод країни надходить із сусідніх держав, уряд реалізує програми моніторингу якості води та модернізації системи очищення стічних вод.

2. Протидія зміні клімату – впроваджуються заходи зі зменшення викидів парникових газів, розширення використання відновлюваної енергетики та підвищення енергоефективності в усіх секторах економіки [42].

3. Охорона біорізноманіття – створення природоохоронних зон, впровадження програм відновлення екосистем та посилення заходів із захисту рідкісних видів тварин і рослин [41].

4. Покращення якості повітря – посилення контролю за промисловими викидами, стимулювання використання екологічного транспорту та зменшення впливу забруднюючих речовин на здоров'я населення [41].

Національна екологічна програма є базовою стратегією країни в галузі охорони довкілля та включає такі заходи:

1. Зменшення забруднення атмосферного повітря через модернізацію промислових підприємств і розвиток екологічного транспорту.

2. Раціональне використання земельних ресурсів шляхом впровадження сталих методів землеробства та охорони ґрунтів від деградації.

3. Очищення та збереження водних ресурсів через вдосконалення системи водовідведення та запобігання забрудненню річок і озер [41].

Уряд Угорщини впроваджує Національний план управління відходами, який спрямований на:

1. Розвиток потужностей для переробки відходів та мінімізацію відходів, що потрапляють на сміттєзвалища.

2. Впровадження суворіших заходів контролю за незаконним викиданням відходів.

3. Популяризацію принципів циркулярної економіки, які передбачають повторне використання матеріалів та впровадження екологічних технологій у виробництві.

Загалом екологічна політика Угорщини є комплексною та спрямована на збереження водних ресурсів, зменшення шкідливих викидів, захист біорізноманіття та розвиток екологічної економіки. Реалізація екологічних стратегій допомагає країні адаптуватися до сучасних викликів і забезпечувати сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

2.7. Національні стратегії охорони довкілля в Сербії

Екологічна політика Сербії відіграє важливу роль у стратегіях сталого розвитку країни. Основні зусилля спрямовані на зниження рівня забруднення повітря, покращення якості водних ресурсів, реформування системи управління відходами та збереження біорізноманіття. У зв'язку з поступовим наближенням до стандартів ЄС, країна проводить реформи у сфері екології, впроваджуючи законодавчі ініціативи та залучаючи міжнародну підтримку.

У рамках адаптації до європейських екологічних стандартів Сербія реалізує Національну стратегію сталого розвитку, яка спрямована на інтеграцію екологічних стандартів у різні сфери економіки. Основні її пріоритети:

- Стимулювання екологічно чистих технологій у промисловості;
- Підвищення ефективності використання природних ресурсів;
- Розширення зеленої економіки та сталого міського розвитку;
- Активне залучення громадськості до природоохоронної діяльності[50].

Однією з основних екологічних проблем Сербії є неефективна система поводження з відходами та низький рівень переробки вторинної сировини.

Головні положення Національної стратегії управління відходами включають:

- Розширення інфраструктури збору та сортування сміття;
- Збільшення рівня вторинної переробки;
- Зменшення обсягів відходів, що потрапляють на полігони;
- Створення передумов для запровадження циркулярної економіки.

Сербія стикається з рядом проблем у сфері екологічної політики:

- Відсутність централізованого моніторингу якості ґрунтів – основними забруднювачами залишаються важкі метали, зокрема цинк і мідь [49];

- Низький рівень очищення стічних вод – лише 23 муніципалітети мають очисні споруди, що значно обмежує контроль над забрудненням водних ресурсів [49];
- Недостатнє фінансування природоохоронних програм – екологічні реформи здійснюються повільно через нестачу коштів та необхідність залучення міжнародної підтримки [50];

Сербія робить поступові кроки до покращення екологічної ситуації, однак ще має подолати значні виклики у сферах контролю за забрудненням повітря, управління відходами та збереження природних екосистем.

2.8. Національні стратегії охорони довкілля в Чехії

У Чеській Республіці питання збереження довкілля вирішуються комплексно та системно, з урахуванням як європейських стандартів, так і внутрішніх потреб сталого розвитку. Основні орієнтири екологічної політики країни закріплені у кількох стратегічних документах, що визначають середньо- та довгострокові пріоритети.

1. Державна екологічна політика до 2030 року з перспективою до 2050 року

Цей документ окреслює загальну екологічну траєкторію держави. У пріоритеті - раціональне управління природними ресурсами, боротьба із забрудненням повітря, збереження природного ландшафту, а також створення комфортного і безпечного для життя середовища. Політика також передбачає інтеграцію екологічних принципів у діяльність всіх секторів економіки [46].

2. Стратегія з охорони біорізноманіття на 2016-2025 роки

Цей стратегічний курс спрямований на охорону рідкісних видів, їхніх середовищ існування та забезпечення ефективного управління заповідними територіями. Важливе місце в стратегії займає екологічна освіта населення та включення питань біорізноманіття до інших державних політик, зокрема у сфері сільського і лісового господарства [44].

3. Стратегічна рамка сталого розвитку

Чехія також керується загальнодержавною концепцією сталого розвитку, яка враховує економічні, соціальні та екологічні фактори. Цей документ закликає до зміцнення інноваційного потенціалу, зменшення нерівності та захисту довкілля на всіх рівнях прийняття рішень.

4. Політика кліматичного захисту

Ще одним важливим напрямом є адаптація до змін клімату. Чехія проводить політику скорочення викидів парникових газів, переходу до альтернативних джерел енергії та створення умов для зниження вразливості окремих секторів економіки до кліматичних загроз. Уряд також активно бере участь у міжнародних кліматичних угодах і реалізує відповідні національні заходи [45].

Таким чином, країни-учасниці Карпатської конвенції мають власні екологічні стратегії, які відображають їхні внутрішні пріоритети, економічні можливості та політичні підходи. Незважаючи на спільну мету - охорону Карпатського природного комплексу - кожна країна реалізує її через унікальні національні програми та заходи. В Україні спостерігається прагнення до адаптації європейських норм, у Польщі та Чехії - висока інституційна підтримка, а в Румунії, Угорщині, Словаччині та Сербії - різний рівень інтеграції екологічних питань у державну політику.

РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ КРАЇН-УЧАСНИКІВ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

3.1. Загальні тенденції та відмінності в національних стратегіях

Порівняльне вивчення стратегічних документів у сфері охорони довкілля шести країн Центрально-Східної Європи - України, Польщі, Словаччини, Румунії, Угорщини та Сербії - дає змогу виявити як спільні напрями екологічної політики, так і характерні особливості, що відображають національні пріоритети, рівень інтегрованості з європейською екологічною політикою та економічні можливості (Додаток 1).

Основні спільні риси:

- 1. Фокус на сталому розвитку.**
Усі розглянуті держави декларують інтеграцію цілей сталого розвитку в екологічну політику, що є наслідком імплементації міжнародних зобов'язань, зокрема в межах Цілей сталого розвитку ООН та Європейського зеленого курсу [38].
- 2. Зобов'язання щодо зменшення викидів парникових газів.**
Більшість країн, особливо ті, що є членами ЄС, офіційно взяли на себе зобов'язання досягти вуглецевої нейтральності до 2050 року. У той час як Сербія, яка перебуває на етапі євроінтеграції, декларує наміри щодо адаптації до зміни клімату, однак поки що без конкретних довгострокових зобов'язань [36].
- 3. Розвиток відновлюваної енергетики та енергоефективності.**
Всі досліджувані країни працюють над зменшенням залежності від традиційних джерел енергії, активно впроваджуючи проекти у сфері

ВДЕ, що відповідає положенням європейського законодавства у сфері енергетики.

4. Захист біорізноманіття та розширення природоохоронних територій.

Європейські держави реалізують зобов'язання в межах мережі Natura 2000 [39], тоді як Україна та Сербія адаптують відповідне законодавство для гармонізації з європейськими стандартами охорони природи.

5. Удосконалення системи управління відходами.

Перехід до циркулярної економіки є одним з ключових напрямів сучасної екологічної політики. Країни ЄС уже мають відповідні дорожні карти, а Україна та Сербія поступово формують національні стратегії у цій сфері.

Ключові відмінності:

1. Інституційне забезпечення.

Країни-члени Європейського Союзу мають чітко визначену структуру органів, відповідальних за реалізацію екологічної політики, а також розвинуті механізми її моніторингу. Україна та Сербія перебувають на стадії реформування екологічного управління відповідно до європейських вимог.

2. Фінансова база екологічної політики.

Держави ЄС активно використовують фінансування з європейських фондів (LIFE, Horizon Europe, Фонд справедливого переходу). Україна покладається на зовнішню фінансову допомогу, зокрема від міжнародних фінансових інституцій, таких як Світовий банк та Європейський інвестиційний банк. Сербія користується коштами, наданими в межах програми IPA [37].

3. Рівень амбітності екологічних завдань.

Країни відрізняються за ступенем амбітності у визначенні кліматичних цілей. Наприклад, Польща демонструє більш стриману позицію щодо відмови від викопного палива, тоді як Румунія та Словаччина активніше впроваджують плани декарбонізації.

4. Територіальні акценти та природно-географічна специфіка.

Угорщина зосереджується на збереженні екосистем басейну Дунаю, Словаччина - на охороні Карпат, а Україна - на вирішенні комплексних екологічних проблем, загострених внаслідок збройного конфлікту.

5. Рівень участі громадськості.

Механізми доступу до екологічної інформації та участі громадськості в прийнятті рішень є більш розвинутими в країнах ЄС. В Україні та Сербії вони ще формуються, хоча загалом базуються на положеннях Орхуської конвенції.

3.2. Аналіз механізмів реалізації національних стратегій у контексті Карпатської конвенції

Україна

Україна активно долучилася до виконання зобов'язань Карпатської конвенції, ратифікувавши її в 2004 році. Основним інструментом реалізації є Національна стратегія регіонального розвитку, яка інтегрує екологічні цілі. Важливим документом є «Стратегія розвитку гірських територій українських Карпат» (2019-2027), яка спрямована на сталий туризм, розвиток органічного сільського господарства та охорону природних ресурсів.

На прикладі Буковинських лісів видно, як реалізація стратегії набуває конкретного характеру. Були розроблені механізми, які включають [9]:

- створення екомережі на базі природно-заповідного фонду;
- запровадження екологічно безпечних методів лісокористування (рівномірно-поступові рубки, повітряно-канатний спуск деревини);
- інтеграцію лісового господарства у водозбірно-ландшафтні підходи;
- правове групування лісів за категоріями охорони згідно з Постановою КМУ (2007) [21];
- визначення ключових територій екологічної мережі (національні парки, заказники).

Такі дії забезпечують баланс між економічними потребами та екологічними функціями, створюючи реальні умови для досягнення цілей Карпатської конвенції [33].

Польща

У Польщі реалізація Карпатської конвенції здійснюється через Національну екологічну політику та програму розвитку східних регіонів. Основним механізмом є інституційна інтеграція охорони природи на місцевому рівні. Важливу роль відіграє також залучення коштів з ЄС. В межах програми Interreg Польща-Словаччина активно підтримується транскордонне управління природоохоронними територіями та сталий розвиток туризму, зокрема в Карпатах [23], (рис.3.2.1).

Рис.3.2.1 Татранський національний заповідник, Польща [34]

Словаччина

Словаччина інтегрує принципи Карпатської конвенції через регіональні плани просторового розвитку, зокрема в контексті екосистемного планування. Країна активно співпрацює з природоохоронними організаціями через міжсекторальні платформи, зокрема в рамках програми Natura 2000. Стратегія розвитку до 2030 року передбачає конкретні цілі щодо збереження біорізноманіття в Карпатах, що є важливим елементом сталого розвитку [39].

Румунія

Механізми реалізації Карпатської конвенції в Румунії зосереджені на розвитку регіонального екотуризму, зокрема в національних парках Карпат, таких як Родна та Пятра-Крайулуй (рис.3.2.1). Румунія активно використовує фінансування з ЄС для реалізації проєктів сталого лісового господарства, однак відсутність єдиної координаційної структури значно ускладнює імплементацію багатосекторального підходу в охороні природи [17].

Рис.3.2.2 Національний парк Пятра-Крайулуй [19]

Угорщина

Угорщина зосереджує свою увагу на управлінні водними ресурсами та протипаводковому захисті, особливо для басейну річки Тиса. Національні програми охоплюють питання збереження Карпатських ландшафтів і фауни. Одним із важливих напрямків є участь у транскордонних природоохоронних мережах з Словаччиною та Україною, що сприяє зміцненню співпраці в регіональному управлінні природними ресурсами.

Сербія

Сербія, хоча й приєдналася до Карпатської конвенції пізніше (2011 р.), продовжує адаптацію своїх екологічних стратегій до європейських стандартів. Основним інструментом реалізації є Національна стратегія

захисту довкілля (2022), яка включає заходи для охорони гірських екосистем. Однак низький рівень фінансування та недостатня координація на регіональному рівні залишаються основними бар'єрами для ефективної реалізації стратегії.

Чехія

Чехія активно працює над виконанням зобов'язань Карпатської конвенції, інтегруючи природоохоронні аспекти в національні стратегії розвитку. Ключовими механізмами є інституційна інтеграція охорони природи в регіональні та місцеві стратегії, підтримка сталого туризму, екологічного сільського господарства та охорона біорізноманіття в Карпатах. Чехія активно бере участь у програмі Interreg, підтримуючи транскордонне співробітництво з Польщею та Словаччиною, сприяючи сталому розвитку природоохоронних територій [18].

3.3. Вплив соціально-економічних чинників на охорону довкілля

Карпатський регіон має високу екологічну цінність, але також стикається з численними викликами, пов'язаними з соціально-економічним розвитком. Карпатська конвенція спрямована на забезпечення сталого розвитку регіону, однак її реалізація значною мірою залежить від соціально-економічних умов кожної країни-учасниці.

1. Рівень економічного розвитку

Країни Карпатського регіону демонструють різний рівень економічного розвитку. Наприклад, Польща та Словаччина, як члени ЄС, мають доступ до структурних фондів для реалізації екологічних проєктів, тоді як Україна та Румунія мають обмежені ресурси, що впливає на якість реалізації природоохоронних заходів. Фінансування з боку держави або

донорських програм відіграє ключову роль у збереженні природних ресурсів, модернізації інфраструктури та розвитку екотуризму.

2. Зайнятість населення і структура економіки

У багатьох прикарпатських громадах домінують сільське господарство, лісозаготівля та дрібне підприємництво, що часто є джерелом тиску на природне середовище (наприклад, надмірна вирубка лісу або нерациональне використання земель). Водночас низький рівень зайнятості змушує населення використовувати природні ресурси як засіб виживання, що суперечить цілям Конвенції.

3. Міграційні процеси

Через економічну нестабільність молодь часто виїжджає з Карпатського регіону в пошуках роботи, що призводить до скорочення активного населення, зниження соціального капіталу та недостатнього залучення громад до реалізації екологічних ініціатив.

4. Освітній і культурний рівень

Рівень екологічної свідомості населення безпосередньо пов'язаний з ефективністю охорони природи. У регіонах з вищим рівнем освіти та активними громадськими організаціями спостерігається більше прикладів успішного впровадження екологічних проектів відповідно до Карпатської конвенції.

Таким чином, порівняльний аналіз національних стратегій виявив як спільні риси - орієнтацію на сталий розвиток, транскордонну співпрацю та збереження біорізноманіття, - так і суттєві відмінності, пов'язані з економічним рівнем, правовими механізмами та наявністю фінансування. Механізми реалізації стратегій варіюються від централізованих до

децентралізованих, із залученням як державного, так і приватного сектору. Соціально-економічні чинники, зокрема рівень добробуту населення, мають значний вплив на ефективність охорони довкілля в кожній окремій державі.

РОЗДІЛ 4. СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ КРАЇНАМИ-УЧАСНИКАМИ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

4.1. Механізми співпраці в рамках Карпатської конвенції

У межах реалізації стратегії сталого розвитку Карпатського регіону, фахівці виокремлюють кілька ключових груп механізмів (див. рис. 4.1.1), які забезпечують комплексний підхід до регіонального управління. Серед них – правовий, організаційний, організаційно-фінансовий, економіко-інноваційний, соціальний, екологічний та інформаційний механізми [12].

Рис.4.1.1 Механізми співпраці в рамках Карпатської конвенції [12]

Правовий механізм включає нормативно-правове регулювання з боку держави, створення інституційної бази, а також чітке розмежування відповідальності між національними і місцевими органами управління в країнах-учасницях Карпатської конвенції.

Організаційний механізм спрямований на формування спільної довгострокової стратегії регіонального розвитку, розробку ефективної системи управління змінами, впровадження ринкових регуляторів екологічної інвестиційної активності, створення прикордонних об'єднань, а також єдиного простору в інформаційній, інноваційній та освітній сферах.

Забезпечення реалізації стратегії потребує нового підходу до управління: передбачається створення міжвідомчої організаційної структури, що координуватиме зусилля різних гілок влади, представників бізнесу та громадськості. Важливим елементом ефективного врядування є оптимізація розподілу повноважень між центральним та місцевими рівнями управління.

Організаційно-фінансовий механізм передбачає мобілізацію інвестицій з боку держав-учасниць, залучення коштів з бюджетних і позабюджетних джерел, розвиток партнерства між державним і приватним секторами, а також формування механізмів підтримки менш розвинених територій. Внесок місцевих бюджетів має визначатися з огляду на рівень соціально-економічного розвитку конкретного регіону [12].

Екологічний компонент механізму включає запровадження єдиної системи екологічної паспортизації, впровадження безпечних і сучасних технологій, забезпечення раціонального використання природних ресурсів, розвиток механізмів страхування екологічних ризиків і покращення екологічної свідомості населення.

Соціальний механізм покликаний забезпечити вирівнювання соціальних умов життя в регіоні, підвищення якості та тривалості життя, подолання бідності, розбудову соціальної інфраструктури європейського зразка, реалізацію програм зайнятості. Оцінка соціальної спрямованості

розвитку має базуватись на таких показниках, як рівень споживання соціальних послуг, демографічні дані, стан здоров'я населення тощо. Усе це повинно узгоджуватися з принципами сталого розвитку.

Інформаційний механізм включає забезпечення прозорого доступу громадян до інформації про розвиток регіону, впровадження автоматизованих систем управління на державному та міжнародному рівнях, внутрішнє регулювання регіональних систем і здійснення соціального моніторингу.

Економіко-інноваційний механізм охоплює розвиток міжнародного та транскордонного співробітництва, створення міжрегіональних кластерів, залучення інвестицій як ззовні, так і зсередини, модернізацію екологічної інфраструктури, впровадження новітніх ресурсозберігаючих технологій, а також активізацію туристично-рекреаційного потенціалу регіону [12].

4.2. Спільні проєкти та ініціативи країн-учасників

В межах дії Карпатської конвенції країни активно реалізують транскордонні проєкти, спрямовані на охорону довкілля, управління водними ресурсами, пом'якшення наслідків змін клімату, розвиток туризму, збереження біорізноманіття та підвищення спроможності місцевих громад.

1. Співпраця з ICPDR та управління басейном річки Тиса

Однією з важливих ініціатив є співпраця в рамках Спільної декларації між Міжнародною комісією з захисту річки Дунай (ICPDR) – Tisza Group [26] та Карпатською конвенцією щодо сталого управління басейном річки Тиса. Декларація була підписана у 2011 році з метою забезпечення ефективної координації заходів у сфері управління водними ресурсами в

басейні Тиси (рис.4.2.1), яка охоплює п'ять країн – Україну, Угорщину, Румунію, Словаччину та Сербію.

Рис.4.2.1. Розподіл водозбірного басейну р. Тиса між країнами [30]

У межах цієї співпраці було розроблено Інтегрований план управління басейном річки Тиса (ITRBMP), який став основою для синхронізації зусиль у сфері екологічної безпеки, зменшення ризику повеней, збереження екосистем та адаптації до змін клімату [26].

Відзначається активна участь України, зокрема Закарпатської області, де реалізуються пілотні заходи з моніторингу якості вод, збереження приток Тиси та управління паводковими ризиками.

2. Проєкт JOINTISZA – інтегроване управління та зменшення ризиків

Визначним прикладом успішної реалізації транскордонної ініціативи стала реалізація проєкту JOINTISZA (2017–2019) – “Посилення співпраці в рамках планування управління річковим басейном та запобігання ризику повеней шляхом поліпшення стану басейну річки Тиса” [25]. Проєкт фінансувався Дунайською транснаціональною програмою Interreg DTP, а його учасниками стали Україна, Угорщина, Румунія, Словаччина та Сербія.

Головною метою проєкту було створення оновленого Інтегрованого плану управління для басейну Тиси, який вперше поєднав вимоги Водної рамкової директиви ЄС та Директиви про повені. Серед ключових результатів JOINTISZA:

- запуск платформи обміну даними між країнами (рис.4.2.2);
- інтеграція екосистемних підходів до планування водних ресурсів;
- включення адаптаційних заходів до кліматичних змін;
- розвиток механізмів участі місцевих громад.

Конференція Сторін Карпатської конвенції високо оцінила результати проєкту та закликала до подальшої співпраці із Секретаріатом ICPDR, зокрема в контексті зміни клімату та управління ризиками.

Рис.4.2.2. Схема передачі даних у системі між країнами [32]

3. Програма Interreg VI-A NEXT Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна

Новий етап транскордонного співробітництва представлено програмою Interreg VI-A NEXT (2021–2027), яка фінансується Європейським Союзом у межах Інструменту сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI). Програма спрямована на розбудову партнерств між регіонами чотирьох країн - Угорщини, Словаччини, Румунії та України [28].

Основні тематичні напрямки програми:

- охорона довкілля, боротьба зі зміною клімату;
- розвиток сталого туризму та збереження культурної спадщини;
- транскордонна соціальна інтеграція;
- розвиток інституційного потенціалу органів влади та громад.

Для України участь у програмі є особливо важливою, оскільки вона сприяє інтеграції регіонів, прилеглих до Карпат (Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська області), в європейський простір сталого розвитку. Очікується, що програма стане платформою для реалізації екоініціатив, зокрема щодо збереження природних ландшафтів Карпат, розвитку зеленого туризму та сталого управління природними ресурсами.

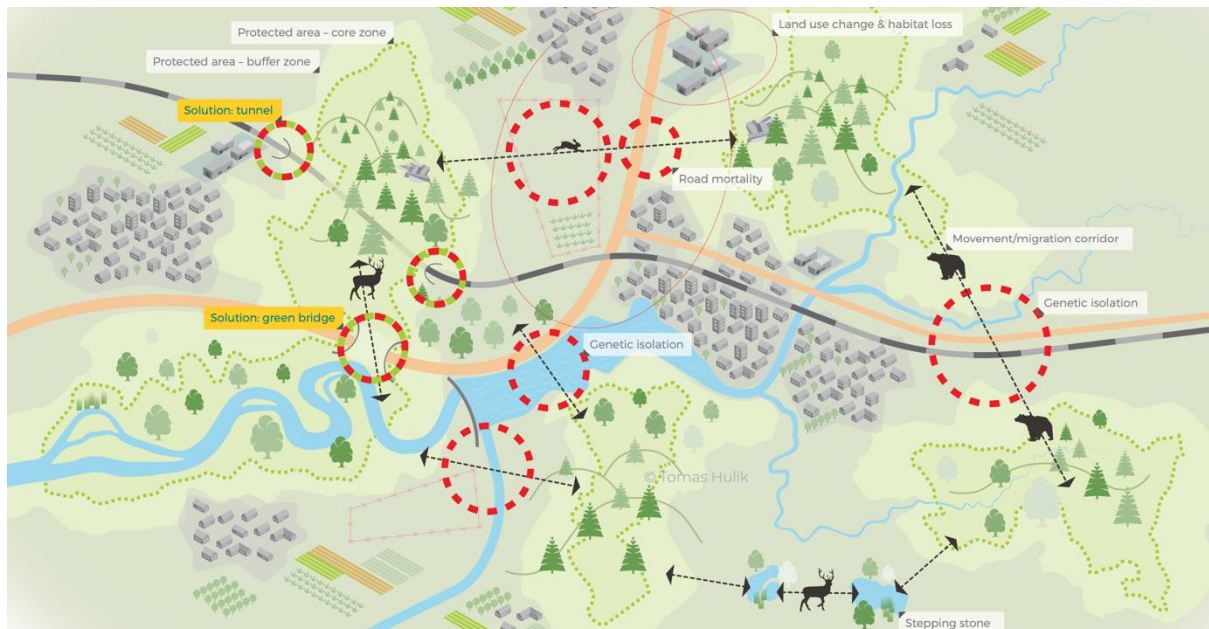
4. Проект ConnectGREEN 2018-2021

Покращення середовища для збереження та розвитку екологічної зв'язності Карпат [13].

Учасники: Румунія, Словаччина, Чехія, Угорщина, Сербія, Україна.

Мета:

Забезпечення збереження екологічної зв'язності між охоронюваними природними територіями Карпат, з урахуванням зростання тиску інфраструктурного розвитку (рис.4.2.3).

Рис.4.2.3 Мапа елементів, загроз та рішень для подолання фрагментації середовищ існування та бар'єрів для екологічного зв'язку [16]

Ключові досягнення:

- Розроблено ГІС-карти “екологічних коридорів” для міграції великих хижаків (вовк, рис, ведмідь) у Карпатах;
- Проведено пілотні дослідження в чотирьох прикордонних регіонах (зокрема, між Румунією та Сербією, Словаччиною та Угорщиною);
- Створено інструменти для просторового планування, що дозволяють враховувати міграційні шляхи при будівництві нової інфраструктури;
- Залучено природоохоронні території України (наприклад, Карпатський біосферний заповідник) до процесу верифікації екокоридорів.

Проект зміцнив імплементацію Протоколу про біорізноманіття, надав інструменти для інтеграції природоохоронних вимог у політику просторового планування [13].

5. Проект Centralparks (2019–2022)

Центральні Карпати як модель для зміцнення управління природоохоронними територіями через транскордонну співпрацю. Учасники: Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Італія, Україна.

Мета:

Покращити управління природоохоронними територіями Карпат через створення єдиної мережі національних парків, підвищення професійного рівня персоналу та розробку освітніх і туристичних продуктів [27].

Основні результати:

- Розроблено інтегровані менеджмент-плани для 4 природоохоронних територій Карпат;
- Створено спільні освітні матеріали для шкіл та центрів екоосвіти в Карпатах;
- Реалізовано пілотні програми еко-туризму, що враховують екологічне навантаження;
- Залучено експертів з України до напрацювання моделей співпраці між парками (зокрема, Карпатський національний природний парк та Ужанський НПП);
- Посилено Протокол про охорону біорізноманіття та сталий туризм;
- Створено підґрунтя для подальших європейських проєктів за участі нацпарків України.

4.3. Виклики та бар'єри у співробітництві

Одним із ключових викликів залишається різниця в політичних пріоритетах та стабільності держав-учасниць. Зміна урядів часто призводить до перегляду екологічних політик або до зниження пріоритетності природоохоронних заходів. Крім того, інституційна спроможність окремих країн (особливо поза межами ЄС, наприклад, України та Сербії) поступається рівню організації у державах-членах ЄС. Україна, будучи асоційованою з ЄС країною, не завжди має достатнє фінансування та управлінський ресурс для повноцінного виконання зобов'язань Карпатської конвенції на рівні, що співставний із країнами-членами ЄС.

Суттєва різниця в економічному розвитку країн Карпатського регіону ускладнює фінансування спільних екологічних проєктів. Багато ініціатив

потребують значних інвестицій, на які не всі держави можуть оперативнo виділити кошти.

Фінансування проєктів типу ConnectGREEN або JOINTISZA часто залежить від зовнішніх донорів (наприклад, програми INTERREG) [43], а не від прямих державних вкладень.

Країни-учасниці мають різні законодавчі рамки у сфері охорони довкілля, лісового господарства, водних ресурсів та земельного планування. Гармонізація цих норм просувається повільно, що ускладнює реалізацію транскордонних проєктів.

У сфері управління водними ресурсами басейну річки Тиса наявні відмінності у водному законодавстві Румунії, України та Угорщини, що створює складнощі у розробці єдиного плану управління [5].

Відсутність ефективних механізмів постійного обміну даними між країнами призводить до дублювання зусиль, втрати часу і ресурсів. Інформація про стан довкілля, результати моніторингу чи найкращі практики співпраці не завжди є доступною для всіх учасників.

У межах проєкту Centralparks було виявлено, що багато природоохоронних ініціатив в різних країнах Карпат реалізуються ізольовано одна від одної.

4.4. Шляхи удосконалення подальшого співробітництва між країнами

Зміцнення співпраці між країнами-учасницями є критично важливим для ефективного захисту довкілля та забезпечення сталого розвитку Карпатського регіону. Для цього необхідно реалізувати низку заходів,

спрямованих на поглиблення взаємодії та підвищення ефективності спільних дій.

1. Гармонізація законодавства та нормативно-правової бази

Одним із першочергових кроків має стати наближення національних законодавств країн-учасниць до єдиних екологічних стандартів, орієнтованих на вимоги Європейського Союзу. Створення узгоджених норм у сфері охорони природи, управління водними ресурсами, лісовим господарством і землеустроєм забезпечить послідовність та ефективність транскордонних заходів. Запровадження спільних регіональних стандартів оцінки впливу на довкілля для інфраструктурних і промислових проєктів у Карпатах.

2. Зміцнення інституційної співпраці

Необхідним є поглиблення координації між національними міністерствами, агентствами з охорони природи, місцевими органами влади та громадськими організаціями. Для цього слід розширити мережу робочих груп і платформ обміну досвідом під егідою Секретаріату Карпатської конвенції. Створення постійної транскордонної Ради Карпат із представниками усіх країн для оперативного вирішення питань і координації проєктів.

3. Розширення спільних проєктів та програм

Існуючі програми, такі як ConnectGREEN, TransGREEN та Centralparks, продемонстрували високу ефективність. Продовження та розширення таких ініціатив допоможе зберегти біорізноманіття, адаптувати регіон до змін клімату і розвивати екотуризм. Ініціювання нових проєктів у рамках програм Interreg та LIFE для інтегрованого управління водними

ресурсами, збереження лісів і впровадження кліматичних адаптаційних заходів.

4. Підвищення фінансування природоохоронної діяльності

Для ефективного впровадження екологічних програм необхідно збільшити обсяги фінансування, у тому числі через активніше залучення міжнародних грантів, інвестиційних фондів та партнерських програм. Створення Спільного фонду Карпатських країн для фінансування природоохоронних і сталих розвиткових проєктів.

5. Активізація обміну даними та спільних досліджень

Покращення інформаційного обміну між країнами сприятиме кращому моніторингу стану довкілля і дозволить оперативно реагувати на екологічні загрози. Розробка єдиної електронної платформи даних Карпатського регіону з відкритим доступом до екологічної інформації, результатів моніторингу та картографічних матеріалів.

Таким чином, Карпатська конвенція створює ефективну платформу для міждержавної співпраці, проте її реалізація стикається з певними викликами: нерівномірним фінансуванням, відсутністю уніфікованого моніторингу та недостатньою координацією. Незважаючи на це, країни-учасниці ініціюють спільні проєкти, спрямовані на екологічну інтеграцію. Для покращення співробітництва необхідно посилити інституційну взаємодію, розвивати механізми фінансування та забезпечити прозорість і сталість природоохоронних заходів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження підтвердило, що міжнародне природоохоронне співробітництво у межах Карпатської конвенції є важливим інструментом для забезпечення охорони довкілля Карпатського регіону. Карпатська конвенція стала платформою для координації зусиль семи країн щодо сталого розвитку, збереження біорізноманіття, адаптації до змін клімату та захисту природних ресурсів.

Національні стратегії охорони довкілля країн-учасників Карпатської конвенції демонструють як спільні риси, так і суттєві відмінності. Більшість держав орієнтується на імплементацію європейських екологічних стандартів, проте рівень інтеграції, фінансування і практична реалізація заходів істотно варіюються залежно від економічного розвитку країни та інституційної спроможності.

Спільні проєкти, такі як JOINTISZA, ConnectGREEN, Centralparks та інші, довели ефективність транскордонного співробітництва у вирішенні актуальних екологічних проблем. Водночас реалізація таких ініціатив виявила низку бар'єрів, серед яких найважливішими є різний рівень законодавчого регулювання, нерівномірний розвиток інфраструктури, економічні диспропорції та недостатня координація між країнами.

Виклики у співпраці включають політичну нестабільність у деяких країнах, відмінності в екологічній політиці та обмежене фінансування природоохоронних заходів. Важливим стримуючим фактором залишається недостатній обмін даними, що ускладнює планування спільних заходів на основі актуальної та достовірної інформації.

Для удосконалення співробітництва в межах Карпатської конвенції доцільно зосередити зусилля на гармонізації екологічного законодавства,

створенні спільного фонду для фінансування природоохоронних проєктів, розширенні мережі транскордонних екологічних коридорів та активізації обміну інформацією й досвідом. Важливо також забезпечити інтеграцію місцевих громад у процес ухвалення рішень та реалізації природоохоронних заходів.

Поглиблення міжнародної співпраці у межах Карпатської конвенції має стати невід’ємною складовою глобальних зусиль із забезпечення сталого розвитку, збереження біорізноманіття та адаптації до глобальних екологічних викликів, що стоять перед країнами Карпатського регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байрак Г. Методи геоморфологічних досліджень: навч. посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 292 с.
2. Білеуш А.І., Ременець Г.М. Зсуви та споруди на них. // Будівництво України. – Київ, 1995. – С. 34–37.
3. Екологічна геоморфологія України: навчальний посібник / В.В. Стецюк, Г.І. Рудько, Т.І. Ткаченко. – К.: ВД «Слово», 2010. – 368 с.
4. Економіка природокористування / П.І. Коренюк, С.О. Федулова. – Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014. – 104 с.
5. Запольський А.К., Салюк А.І. Основи екології. – К.: Вища школа, 2010. – 46 с.
6. Карпатська конвенція як інструмент забезпечення екологічного благополуччя населення / Луканюк В.П. – 2012. – 81 с.
7. Ніколаєв К.Д. Вплив міжнародних угод на формування політики екологічної безпеки в Україні. – 2023. – 100 с.
8. Правова охорона довкілля в Польщі / Антонюк У.В. – 2016. – 7 с.
9. Солодкий В.Д. Основні складові механізму реалізації стратегії Карпатської конвенції на Буковині. – 2012. – 21 с.
10. Сталий розвиток центральних та периферійних регіонів Словаччини / Катаріна Віталішова, Каміла Борсеклова, Ігор Ліщинський, Марія Лизун. – Квітень–червень 2022. – 209 с.
11. Сучасна динаміка рельєфу України / Палієнко В.П., Матошко А.В., Барщевський М.Є., Спиця Р.О. та ін. – К.: Наук. думка, 2005. – 267 с.
12. Химинець В.В. Механізми забезпечення сталого розвитку гірських територій на прикладі Карпатського єврорегіону. – 2014. – 39 с.

Електронні ресурси

13. Відновлення та управління екологічними коридорами в горах як зеленою інфраструктурою в басейні Дунаю [Електронний ресурс].- Режим доступу <https://dtp.interreg-danube.eu/approved-projects/connectgreen>
14. Карпатські адміністративні одиниці, в рамках яких кожна Сторона реалізує Карпатську конвенцію та протоколи до неї [Електронний ресурс]. -Режим доступу:<https://maps.eea.europa.eu/EEAViewer/?appid=fa27e9737d4a4258bf31cc7bfd7a772e163>

15. Логотип Карпатської конвенції [Електронний ресурс]. -Режим доступу: [<https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/mizhnarodna-diyalnist/karpatska-konvenciya>]
16. Мапа елементів, загроз та рішення для подолання фрагментації середовищ існування та бар'єрів для екологічного зв'язку [Електронний ресурс]. -Режим доступу: https://dtp.interregdanube.eu/uploads/media/approved_project_output/0001/47/c34542d876aa9169ca091149accc56ec7fa57d48.pdf
17. Міністерство навколишнього середовища Румунії «Стратегії сталого розвитку екотуризму в Карпатах» [Електронний ресурс]. -Режим доступу <https://www.mmediu.ro/>
18. Міністерство навколишнього середовища Чехії. «Програми сталого розвитку Карпатських регіонів» [Електронний ресурс]. -Режим доступу <https://www.mzp.cz/>
19. Національний парк Пятра-Крайулуй [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://ostarbeiter.vn.ua/geografiya.html>]
20. Природно заповідний фонд України. Карпатська конвенція [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://wownature.in.ua/pro-nas/nasha-diyalnist/mizhnarodna-diyalnist/karpatska-konventsii/>
21. Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-п#Text>
22. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
23. Програма Interreg Польща-Словаччина [Електронний ресурс]. -Режим доступу <https://www.interreg-eca.eu/>
24. Програма Interreg Чехія-Словаччина [Електронний ресурс]. -Режим доступу <https://www.interreg-cz-sk.eu/>

25. Програма JOINTISZA [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://www.icpdr.org/danube-basin/sub-basins/tisza-basin/jointisza-strengthening-cooperation-between-river-basin>
26. Програма TISZA GROUP [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://www.icpdr.org/danube-basin/sub-basins/tisza-basin/tisza-group?>
27. Програма CENTRALPARKS [Електронний ресурс]. -Режим доступу: https://centralparks.eu/?utm_source
28. ПРОГРАМА INTERREG Interreg VI-A NEXT Угорщина Словаччина Румунія Україна 2021-2027 [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://huskroua-cbc.eu/download?id=62b448221ba30812fd2fd228>
29. Топографічна карта Польщі [[Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://ostarbeiter.vn.ua/geografiya.html>]
30. Розподіл водозбірних басейнів р. Тиса між країнами [Електронний ресурс]. -Режим доступу: https://buvrtysa.gov.ua/newsite/?page_id=107
31. Румунські Карпатські містечка [[Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://ostarbeiter.vn.ua/geografiya.html>]
32. Схема передачі даних у системі між країнами [Електронний ресурс]. -Режим доступу: https://buvrtysa.gov.ua/newsite/?page_id=107
33. Стратегія розвитку гірських територій українських Карпат на період до 2027 року [Електронний ресурс]. -Режим доступу <https://www.kmu.gov.ua/>
34. Татранський національний заповідник, Польща [Електронний ресурс]. -Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Татри#/media/Файл:Tatry_w_dro_dze_do_Murowańca.jpg
35. Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku [Електронний ресурс]. -Режим

доступу: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20040920880>

36. European Commission. EU Climate Action and the European Green Deal [Электронный ресурс]. -Режим доступа: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-green-deal_en
37. European Commission. EU Funding Programmes in the Field of Environment [Электронный ресурс]. -Режим доступа <https://ec.europa.eu/programmes>
38. European Commission. Sustainable Development Goals [Электронный ресурс]. -Режим доступа: https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals_en
39. European Environment Agency. Natura 2000 Network [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/natura-2000>
40. Framework convention on the protection and sustainable development of the carpathians [электронный ресурс]. -режим доступа: http://www.carpathianconvention.org/tl_files/carpathiancon/Downloads/01%20The%20Convention/1.1.1.1_CarpathianConvention.pdf
41. Hungary country briefing - The European environment — state and outlook 2015 [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.eea.europa.eu/soer/2015/countries/hungary>
42. Hungary country profile - SDGs and the environment [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.eea.europa.eu/themes/sustainability-transitions/sustainable-development-goals-and-the/country-profiles/hungary-country-profile-sdgs-and>
43. Interreg Danube Transnational Programme. (2019). Final Report of the JOINTISZA Project. [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.interreg-danube.eu/approved-projects/jointisza>

44. Ministry of the Environment of the Czech Republic. (2016). National Biodiversity Strategy of the Czech Republic 2016–2025. Convention on Biological Diversity. [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.cbd.int/doc/world/cz/cz-nbsap-v2-en.pdf>
45. Ministry of the Environment of the Czech Republic. (2017). Climate Protection Policy of the Czech Republic – Summary. UNFCCC. [Электронный ресурс]. -Режим доступа: https://unfccc.int/files/na/application/pdf/cze_climate_protection_policy_summary.pdf
46. Ministry of the Environment of the Czech Republic. (2021). State Environmental Policy of the Czech Republic 2030 with a view to 2050. PDF [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.czechia.eu/wp-content/uploads/2021/12/State-Environmental-Policy-of-the-Czech-Republic-2030-with-a-view-to-2050.pdf>
47. Romania country briefing - The European environment — state and outlook 2015 [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.eea.europa.eu/soer/2015/countries/romania>
48. Romania country profile - SDGs and the environment [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.eea.europa.eu/themes/sustainability-transitions/sustainable-development-goals-and-the/country-profiles/romania-country-profile-sdgs-and>
49. Serbia country briefing - The European environment — state and outlook 2015 [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.eea.europa.eu/soer/2015/countries/serbia>
50. Serbia country profile - SDGs and the environment [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.eea.europa.eu/themes/sustainability->

[transitions/sustainable-development-goals-and-the/country-profiles/serbia-country-profile-sdgs-and](#)

51. Tisza River Basin Management Plan 2019 Update. International Commission for the Protection of the Danube River. [Электронный ресурс]. -Режим доступа: <https://www.icpdr.org>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Порівняльна таблиця національних стратегій охорони довкілля для України, Польщі, Словаччини, Румунії, Угорщини та Сербії.

На основі: [22],[8],[35],[48],[46],[50],[41],[42]

Критерій	Україна	Польща	Словаччина	Румунія	Угорщина	Сербія
Наявність нац. стратегії до 2030	Є (2019) – «Основні засади державної екологічної політики до 2030 року»	Є – реалізується через низку екологічних політик	Є – стратегія «Зеленіша Словаччина» (2021–2026)	Є – Стратегія, що відповідає Цілям сталого розвитку ООН	Є – Стратегія нац. екологічної політики до 2030 року (прийнята у 2018)	Є – Стратегія охорони довкілля до 2030 року, орієнтована на євроінтеграцію
Фокус на зміну клімату	Так – одна з 5 стратегічних цілей	Так – зменшення викидів, енергетичний перехід	Так – «зелена енергетика» та адаптація	Так – зменшення викидів, підтримка кліматичних ініціатив	Так – через стратегію кліматичної адаптації та декарбонізації	Так – адаптація та пом'якшення змін клімату як частина Угоди про асоціацію з ЄС
Охорона біорізноманіття	Так – окрема стратегічна ціль	Так – охорона природних територій	Так – «відновлення природи»	Так – через природоохоронні програми	Так – пріоритет в межах Карпатського регіону, збереження видів і екосистем	Так – частина інтегрованої екополітики, особливо в рамках охорони басейну Дунаю
Європейський зелений курс (ЄЗК)	Часткова інтеграція	Так – офіційна орієнтація	Так – як частина Плану відновлення	Так – стратегічна інтеграція	Так – адаптація політики до вимог ЄЗК	Часткова – впровадження елементів у рамках підготовки до вступу в ЄС
Основна інституція	Міндовкілля	Мінклімату та довкілля	Міндовкілля	Міндовкілля, вод та лісів	Міністерство захисту довкілля та водних ресурсів	Міністерство охорони довкілля
Виклики / проблеми	Війна, недостатня імплементація, фінансування	Промислове забруднення, потреба в модернізації	Залежність від викопного палива	Бюджетні обмеження, координація з ЄС	Політична нестабільність у сфері екополітики, суперечності з ЄК щодо природоохоронних питань	Повільна імплементація екостандартів ЄС, низька якість повітря, обмежене фінансування

